

Eutanasia - 1. Isä, joka toivoi pienen poikansa kuolevan

"Lapseni makaa sängyssä kuin pieni ansaan jäänyt lintu. Kasvot ovat ylöspäin ja niistä pilkistää esille vain terävä nenä. Löysä päänahka on monella poimulla rikutun kallon päällä.

Jumala tai Saatana, molemmat tai kuka tahansa, auttakaa nyt viatonta lasta ja lopettakaa tämä helvetin kärsimys. Me kuolemme tässä kaikki. En voi katsoa enää päivääkään lapseni kitumista. Annan vaikka käteni, jalkani tai elämäni, ettei tuo pieni viaton ihminen enää päivääkään joudu kärsimään. Kyyneleet ja alkuhuutoni täyttävät Einon huoneen. Miksi taivaan hyvä Jumala sallii tällaista kidutusta? Tämä on jotakin sellaista, mitä en osaa enää sanoin kuvata. Kivun tunne minussa on niin suuri. Se tuntuu samaan aikaan psyykkiseltä ja fyysiseltä kidutukselta, sellaiselta, mistä syntyy elinikäinen trauma. Joudun elämään aina ja ikuisesti näiden mielikuvien ja muistojen kanssa. Joudun muistamaan, kuinka esikoiseni uupui hengiltä. Pelkään, että en pysty elämään tämän lastin kanssa elämäni loppuun asti."

Olen 46-vuotias viiden lapsen isä. Isänpäivän aamuna sain halauksen vain neljältä lapselta. Esikoispoikani Eino kuoli 3-vuotiaana v. 2005. Einon kuolema oli raskas kokemus. Niin raskas, että se saa minut kirjoittamaan kuolemista vielä nyt yli 12 vuoden jälkeen.

Vaimoni Johanna Ervast kirjoitti tapahtumista kirjan *Jäähyväiset Einolle* (Tammi 2008). Einon tarina oli julkisuudessa v. 2016 lopulla, ensin A-studiossa (1.) vaimoni ja sitten Ilta-Sanomissa (2.) minun kertomanani.

Aion kirjoittaa eutanasiasta. Kirjoitukseni edustavat vain omia mielipiteitäni. En palvo enkä pelkää mitään jumalaa, en ole minkään poliittisen puolueen enkä minkään kuolemaan liittyvän yhdistyksen jäsen. Olen ammatiltani lääkäri ja kuulun Lääkäriliittoon. En työskentele kuolevien potilaiden kanssa vaan toimin päihdelääkärinä. Kirjoitan ensisijaisesti isänä ja kansalaisena, joka on myös lääkäri. En puhu kenenkään muun lääkärin suulla, ainoastaan omallani.

Kirjoitan eutanasiasta, koska tapa jolla poikani kuoli ei jätä minua rauhaan. Tämän kirjoituksen alussa on ote vaimoni kirjasta. Se kuvaa hyvin meidän tuntemuksiamme odottaessamme avuttomina poikamme kuolemaa. Lapsen kuolema on jo sinällään kauheaa, mutta Einon kuolemisen loppunäytös oli vielä jotain muuta. Loppu olisi voinut olla toisenlainen ja toivon, että tulevaisuudessa vastaavanlaisissa tilanteissa olisi mahdollisuus toimia toisin.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2005 kuoli 47 928 ja vuosina 2006-2016 yhteensä 559 371 suomalaista. Monenlaisia kuolemia, monenlaisia tarinoita. Poikani kuolema on vain yksi muiden joukossa, mutta minulle se on elämäni surullisin tarina. Yksi kuolema ei ehkä riitä muuttamaan maailmaa. Poikani kohtalo kuitenkin toimii minulle käyttövoimana osallistua muutoksen tekemiseen.

Näiden kaikkien vuosien jälkeen minut aktivoi eutanasian mahdollistamiseen tähtäävä kansalaisaloite (3.) ja sitä edeltänyt ja seurannut julkinen keskustelu. Keskustelu, joka liikkuu usein ylätasolla, kaukana asian ytimestä, kuolevan ja kärsivän ihmisen luota. Keskustelu saa, onhan aihe vaikea ja tunteita herättävä, herkästi kärkeviä sävyjä: eutanasian vastustajat haluavat kiduttaa ja kannattajat murhata. Meidän pitäisi jaksaa kunnioittaa ihmisiä, joilla on täysin vastakkainen käsitys asiasta. Heillä on varmasti hyvä syy mielipiteeseensä. Rauhallinen argumentointi puhuen asioista niiden oikeilla nimillä on hyödyllistä, toisin ajattelevien säätminen ei.

Haluan osallistua keskusteluun pohtimalla kuolemista ja eutanasiaa eri kanteilta. Tulen tekemään sarjan blogikirjoituksia, joissa käsittelem Hippiokratesta ja lääkärin etiikkaa, Moosesta, elämän pyhyyttä, luonnollista kuolemaa, ihmiseläimiä, natseja, saattohoitoa, Hollantia, dementikoita, lapsia, kaltevaa pintaa ja muita kuolemaan ja eutanasiaan liittyviä asioita.

Minulta otti aikani ryhtyä kirjoitustyöhön. Kuka minä olen kirjoittamaan eutanasiasta, pohdiskelin. Enhän ole kuolevia hoitava lääkäri. Käytyäni lukuisia keskusteluja useiden ystäväni ja kollegoideni kanssa ymmärsin, etteivät monet lääkärit, puhumattakaan muista ihmisistä ole pohtineet eutanasiaa kovinkaan syvällisesti. Kuolema ylipäätään lienee niin pelottavaksi koettu asia, että se halutaan pitää etäällä myös ajatuksista. Saatikka sitten ihmisen kuoleman tarkoituksellinen tuottaminen. Huomasin matkanneeni ajatuksissani syvemmälle kuin moni muu.

Kuka oikeastaan on kuolemisen ja eutanasian asiantuntija? Lääkäri, sairaanhoitaja, pappi, juristi, filosofi, sosiologi, ekonomi, valtiotieteilijä vai joku muu? Kuoleman kokeneita emme pysty haastattamaan. Olemme

kaikki oman elämämme ja tulevan kuolemamme asiantuntijoita. Kysymykseen, miten haluaisin päiväni päättää ei osaa vastata kukaan muu kuin minä. Luonnollisesti tarvitsemme joukon viisaita eri alojen asiantuntijoita miettimään, miten ne päivät on mahdollista päättää ja mitä eri mahdollisuudet tarkoittavat yhteiskunnan kannalta. Suomessa ei ole harjoitettu eutanasiaa, joten kellään ei voi olla varmaa tietoa siitä, millaisia vaikutuksia eutanasian sallimisella olisi. On vain joukko valistuneita arvauksia, joiden toteutumisen todennäköisyyttä joudumme miettimään.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta järjesti 9.11.2017 julkisen kuulemistilaisuuden kansalaisaloitteesta (4.). Tilaisuudessa kuultiin aloitteen tekijöitä ja asiantuntijoita. Keskustelussa todettiin, että eutanasia on vaikea eettinen ja muutoinkin monitahoinen ja -mutkainen kysymys. Näinhän se on.

Kyseessä on arvomaailmakysymys. Ei lääketieteellinen, ei juridinen vaan poliittinen kysymys. Suomalaisessa demokraattisessa oikeusvaltiomallissa meillä on mahdollisuus itse rauhassa huolellisen harkinnan jälkeen päättää, miten haluamme asian suhteen toimia, millaiset arvot ohjaavat lainsäädäntöämme. Eutanasia ei ole hallitsematon luonnonvoima, joka irti päästyään tuhoaa yhteiskuntamme perusarvot ja vääristää käsityksemme ihmisyydestä. Eutanasian mahdollistamiseen liittyy monia ongelmia ja vaikeita kysymyksiä, mutta ne ovat ratkaistavissa. Pidän niitä lähinnä järjestelykysymyksinä.

Poikani sairaalasängyn äärellä kävin pitkiä keskusteluja viikatemiehen kanssa. Jouduin pohtimaan perusteellisesti kuolemaa ja lääketieteen suhdetta siihen. Puhun eutanasian puolesta punnittuani pitkään eri argumenttien painoa oman arvomaailmani vaa'alla. Samaa tapaani 12 vuotta sitten aloin toivoa poikani mahdollisimman nopeaa kuolemaa vasta käytyäni läpi kaikki vaihtoehdot yhdessä häntä hoitaneiden lääkäreiden kanssa. Kansanedustajat joutuvat nyt tekemään omat pohdintansa.

Saattohoidon ja eutanasian vastakkainasettelu on turhaa ja ajatuksia harhaanjohtavaa. Meidän pitäisi paremminkin puhua kuolevien hoidosta ja työkaluista, joita tarvitsemme sen toteuttamiseen mahdollisimman hyvin. Eutanasia on vain yksi näistä työkaluista, pakin pohjalla oleva vaihtoehto, johon tartutaan erityisissä tilanteissa erityisen harkinnan jälkeen.

Terminologia on ongelmallista, niin maallikoille kuin ammattilaisillekin: kuolinapu, eutanasia, avustettu itsemurha jne. Itse asia on kuitenkin selvä: hyvää tahtoen ja tarkoituksellisesti ihmisen elimistöön toimitetaan tavalla tai toisella lääkkeitä, jotka aiheuttavat kuoleman.

Kenen sitten pitäisi olla se, joka antaa ihmiselle tappavan lääkeannoksen? Ensisijaisesti ihmisen itsensä. Mikäli henkilö ei ole siihen syystä tai toisesta kykenevä, niin perheenjäsenen tai jonkun muun läheisen tulisi se tehdä. Vasta kolmantena vaihtoehtona lääkkeen antajana voisi olla lääkäri, sairaanhoitaja tai muu määriteltä henkilö. Lääkäriä tarvitaan potilaan tilanteen arvioinnissa, lääkkeen määräämisessä sekä toimenpiteen teknisen toteutuksen mahdollistamisessa ja valvonnassa. Lääkärit ovat loppujen lopuksi vain statistoja, kuolema on kuolevan itsensä ja hänelle tärkeiden ihmisten asia. Kaikkien, jotka ovat eutanasian sallimisen puolella, pitäisi olla valmiita itse painamaan eutanasiakoneen nappia ja lopettamaan joko oma tai läheisensä elämä.

Kansalaisaloitteen rajat eutanasialle ovat liian tiukat. Jostakin tietysti pitää lähteä liikkeelle. Toivoisin, että joskus tulevaisuudessa voisimme aktiivisesti toimien auttaa kuolemaan kompetenttien aikuisten lisäksi myös lapsia, äärimmäisesti dementoituneita ja muita ihmisryhmiä tilanteissa, joissa elämisen arvoinen elämä on jo lopullisesti päättynyt ja kuolema on joka tapauksessa pian tulossa. Tämä tehtäisiin yhdessä sovituissa tarkasti määritellyissä rajoissa ja selkeiden toimintamallien mukaan ihmisten itsemääräämisoikeutta, ihmisarvoa ja elämää kunnioittaen. Kirjoitan tämän täysin tietoisena siitä, että toiveeni tuntuu joistain ihmisistä radikaalilta ja ehkä kertakaikkisen kauhealtakin. En kuitenkaan toivo mitään sellaista, mitä en toivoisi mahdollisuudeksi itselleni ja läheisilleni. Avaan ajatuksiani tulevissa kirjoituksissani.

1. <https://yle.fi/uutiset/3-9292881>
2. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005010252.html>
3. <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/2212>
4. <https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/StV-julkisen-kuuleminen-eutanasia.aspx>

Seuraavaksi:

Welcome to the jungle – kuolevan hoitoon liittyvien käsitteiden sekamelska